

Prop. 120 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i rettshjelploven mv. (tilgang til Folkeregisteret m.m.)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 28. september 2018,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag til enkelte lovendringer for å gi fortsatt tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret.

Lov 9. desember 2016 nr. 88 om folkeregistrering (folkeregisterloven) trådte i kraft 1. oktober 2017. Etter denne loven § 10-2 må både offentlige og private virksomheter ha hjemmel i lov for å få utlevert taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret. Vedtak om utlevering av opplysninger etter tidligere folkeregisterlov gjelder i ett år etter at loven trådte i kraft.

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å gi hjemmel for innsyn i rettshjelploven, barnebortføringsloven, voldsoffererstatningsloven, vergemålsloven og konfliktrådsloven.

Dessuten foreslås oppretting av enkelte inkurier i lovverket, jf. punkt 3.

2 Departementets vurderinger og forslag

I dag får virksomhetene tilgang til taushetsbelagte opplysninger etter den tidligere folkeregisterloven 16. januar 1970 nr. 1 § 14. Etter overgangsbestemmelsene i ny folkeregisterlov § 13-1 bortfaller vedtak om utlevering ett år etter at den nye

loven trådte i kraft, dvs. 1. oktober 2018. Deretter må man ha hjemmel i særlov for å få tilgang til slike opplysninger. Nødvendige endringer i en rekke særlover ble gjort samtidig med at folkeregisterloven ble vedtatt. Også i Prop. 86 LS (2017–2018) og Prop. 112 L (2017–2018) ble det fremmet endringer i særlover.

I forarbeidene til den nye folkeregisterloven uttales det at etater eller virksomheter som trenger taushetsbelagt informasjon fra Folkeregisteret, selv er nærmest til å begrunne behovet for det. Se den nærmere redegjørelsen i Prop. 164 L (2015–2016) Lov om folkeregistrering, særlig kap. 18 (punkt 18.4.4) og kap. 23. Forslagene i denne proposisjonen skal gi nødvendig særlovshjemmel til Statens sivilrettsforvaltning, fylkesmannen, Kontoret for voldsoffererstatning, Sekretariatet for konfliktrådene, konfliktrådet og sentralmyndigheten for barnebortføringssaker etter Haag-konvensjonen 1980.

Disse virksomhetene trenger taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret for å kunne utføre sine lovbestemte oppgaver.

2.1 Endringer i rettshjelploven

Departementet foreslår at det innføres en ny bestemmelse i rettshjelploven § 28 som sikrer at fylkesmannen som førsteinstans, og Statens sivilrettsforvaltning som klageinstans, fortsatt får til-

gang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret. Denne tilgangen er nødvendig for at fylkesmannen og Statens sivilrettsforvaltning kan utføre oppgavene de er pålagt etter rettshjelploven og tilhørende forskrift.

Opplysninger om søkerens sivilstatus er av avgjørende betydning for å kunne ta stilling til om de økonomiske vilkårene for fri rettshjelp er oppfylt. Det gjelder ulike inntektsgrenser etter rettshjelpsordningen avhengig av om søkeren er enslig eller har samboer/ektefelle. Videre er opplysninger om eventuelle barn av betydning for spørsmålet om det kan dispenseres fra de økonomiske vilkårene. Dersom søkeren forsørger barn, vil det kunne dispenseres fra en inntektsoverskridelse på inntil kr 20 000. For personer som ikke forsørger barn, vil det også kunne dispenseres fra en inntektsoverskridelse på inntil kr 20 000, men det må da sannsynliggjøres at det vil medgå juridisk bistand utover 12 timer. Opplysninger om søkers sivilstatus og eventuelle barn og deres bosted vil derfor regelmessig være av avgjørende betydning for om søkeren får innvilget fri rettshjelp eller ikke. Tilgang til disse opplysningene er derfor nødvendig for å kunne treffe riktig avgjørelse.

Fylkesmannen og Statens sivilrettsforvaltning har i dag tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret. Den foreslåtte hjemmelen vil danne grunnlag for å kunne videreføre dagens tilgang.

2.2 Endringer i barnebortføringsloven

Departementet foreslår at det tilføyes en ny bestemmelse i barnebortføringsloven § 5 annet ledd). Denne skal sikre sentralmyndigheten etter Haagkonvensjonen av 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring fortsatt tilgang til opplysninger i Folkeregisteret som er nødvendige for å løse sine oppgaver etter barnebortføringsloven.

En forelder som får sitt barn bortført fra Norge, kan søke om tilbakelevering av barnet etter Haagkonvensjonen 1980. Slik søknad sendes til sentralmyndigheten, som kontrollerer og påser at søknaden er komplett før den sendes videre til sentralmyndigheten i det landet barnet er bortført til. Den som søker om tilbakelevering, må blant annet dokumentere familierelasjoner, herunder hvem som har foreldreansvaret, at barnet har bosted i Norge, og adressehistorikk. Tilsvarende vil gjelde for søknader om tilbakelevering av barnet fra utlandet til Norge. Tidsaspektet er meget viktig i disse sakene og det er derfor viktig at sakene håndteres effektivt på alle stadier. For å

spare tid og lette saksbehandlingen har sentralmyndigheten behov for selv å hente ut opplysninger fra Folkeregisteret.

Sentralmyndigheten har i dag tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret. Den foreslåtte hjemmelen vil danne grunnlag for å videreføre dagens tilgang.

2.3 Endringer i voldsoffererstatningsloven

Departementet foreslår at det tilføyes et nytt sjette ledd i voldsoffererstatningsloven § 14 som sikrer Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning fortsatt tilgang til opplysninger i Folkeregisteret som er nødvendige for å løse oppgavene de er pålagt etter voldsoffererstatningsloven.

Som ledd i behandlingen av søknad om voldsoffererstatning føres kontroll med blant annet søkerens familiemessige relasjon til en avdød skadelidt og om det er søkers verge eller forelder som har underskrevet søknadsskjemaet for en mindreårig skadelidt. Familieforholdet kan være avgjørende for hvem som har rett til å fremme søknad om erstatning. Det er videre behov for opplysninger om en søkers oppholdsstatus, da dette har betydning for hvilke ytelser og rettigheter vedkommende har. Slike opplysninger kan også ha betydning for utmåling av voldsoffererstatning, da voldsoffererstatningsordningen er subsidiær andre ytelser skadelidte har krav på som følge av skaden.

Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning har i dag tilgang til taushetsbelagte opplysninger i Folkeregisteret. Den foreslåtte hjemmelen vil danne grunnlag for å videreføre dermed dagens tilgang.

2.4 Endringer i vergemålsloven

Departementet foreslår at det tilføyes et nytt annet ledd i vergemålsloven § 66, som sikrer vergemålsmyndigheten – fylkesmannen og Statens sivilrettsforvaltning – fortsatt tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret som disse trenger for å løse oppgavene de er pålagt etter vergemålsloven.

Tilgangen til opplysninger fra Folkeregisteret er avgjørende for at vergemålsmyndigheten skal kunne utføre sine plikter etter vergemålsloven og sikre forsvarlig saksbehandling. For eksempel er tilgang til opplysninger om hvem som er ektefelle, barn eller annen nærstående til en person som har behov for vergemål, helt nødvendig for at vergemålsmyndigheten skal oppfylle sin underrettingsplikt etter vergemålsloven § 60, og for å kon-

trollere at den personen som begjærer vergemål opprettet, har rett til dette, jf. vergemålsloven § 56.

Etter vergemålsloven § 59 annet ledd kan hel-sepersonell og ansatte i sosialtjenesten og barne-vernstjenesten gi nødvendige og relevante opplysninger til fylkesmannen uten hinder av taushetsplikten. Etter vergemålsloven § 66 har vergemålsmyndigheten videre rett til å behandle personopplysninger når det er nødvendig som ledd i saksbehandlingen.

Både Statens sivilrettsforvaltning og fylkesmannen har i dag tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret. Den foreslåtte hjemmelen vil danne grunnlag for å videreføre dagens tilgang.

2.5 Endringer i konfliktrådsloven

Departementet foreslår at det tilføyes en ny bestemmelse i konfliktrådsloven § 9 a som sikrer konfliktrådene og Sekretariatet for konfliktrådene fortsatt tilgang til opplysninger fra Folkeregisteret som de trenger for å løse oppgavene de er pålagt etter konfliktrådsloven.

Dersom en part er under 18 år, skal som utgangspunkt partens verge samtykke til konfliktrådsbehandling etter konfliktrådsloven § 11 annet ledd. Vergene skal varsles om konfliktrådsmøtet og har rett til å være til stede i møtet. Videre skal avtalen for den mindreårige som utgangspunkt godkjennes av vergen, jf. konfliktrådsloven § 17 første ledd. Ved ungdomsstraff og ungdomsoppfølging skal den mindreåriges verger være til stede under ungdomsstormøtet, jf. konfliktrådsloven § 24 tredje og fjerde ledd, og ved møter i oppfølgingsteam, jf. konfliktrådsloven § 26 første ledd. Også ungdomsplanen skal godkjennes av den mindreåriges verger, jf. konfliktrådsloven § 25 første ledd, og verger må samtykke til eventuelle innskjerpingsvilkår som fastsettes med hjemmel i konfliktrådsloven § 31 annet ledd (ungdomsstraff) eller § 33 annet ledd (ungdomsoppfølging).

Både konfliktrådene og Sekretariatet for konfliktrådene har i dag tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret. Bestemmelsen vil danne grunnlag for å videreføre dagens tilgang.

De foreslåtte lovendringene gir grunnlag for å videreføre gjeldende tilganger. Departementet har derfor lagt til grunn at det åpenbart ikke var nødvendig å sende forslagene i denne proposisjonen på allmenn høring, jf. punkt 3-3 i utredningsinstruksen.

3 Merknader til de enkelte inkurieopprettingene

3.1 Til domstolloven

I domstolloven §§ 178 og 195 foreslås det å erstatte uttrykket «postoperatør» med «tilbyder av posttjenester». Uttrykket «postoperatør» er ikke benyttet i den nye postloven 2015. For å sikre en ensartet uttrykksmåte ble uttrykket «postoperatør» i andre lover erstattet med betegnelsen «tilbyder av posttjenester», jf. postloven § 58 nr. 2 og Prop. 109 L (2014-2015) side 91. Ved en inkurie ble uttrykksmåten ikke endret i domstolloven §§ 178 og 195. Dessuten foreslås språket modernisert.

3.2 Til straffeprosessloven

§ 3 annet ledd inneholder en henvisning til § 15A i lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m., som ble opphevet da lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens ansatte mv. (statsansatteloven) trådte i kraft 1. juli 2017. I stedet foreslås det å innta en henvisning til statsansatteloven § 28, som viderefører bestemmelsen i den tidligere loven, jf. Prop. 94 L (2016-2017) side 216-217. Siden statsansatteloven § 28 i likhet med den tidligere bestemmelsen kun gjelder for embetsmenn, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) side 494, foreslås det å erstatte «offentlig tjenestemann» med «embetsmann».

§ 230 annet ledd første punktum viser til taushetspliktsregler i sparebankloven, forretningsbankloven og finansieringsvirksomhetsloven. Disse tre lovene ble opphevet da finansforetaksloven trådte i kraft 1. januar 2016. Det samme gjelder den tidligere bestemmelsen i forsikringsvirksomhetsloven § 1-6. Det foreslås å erstatte henvisningene til de opphevede bestemmelsene med en henvisning til reglene om taushetsplikt i finansforetaksloven §§ 9-6 og 9-7, som gjelder henholdsvis opplysninger om finansforetakets kunder og opplysninger om foretaket og dets virksomhet.

Det foreslås å rette en henvisningsfeil i § 242 første ledd tredje punktum, som i dag viser til tredje ledd. Riktig henvisning skal være til fjerde ledd. Ved en inkurie ble ikke henvisningen justert da § 242 ble endret ved lov 21. juni 2013 nr. 82.

3.3 Til produktansvarsloven

§ 3-2 første ledd viser til legemiddeloven 1964, som ble opphevet ved legemiddeloven 1992. Det foreslås å endre henvisningen slik at det vises til den nye loven.

I § 3-7 første ledd annet punktum foreslås det at «Oslo skifterett og byskriverembete» endres til «Oslo byfogdembete». Med virkning fra 1. juli 2006 ble Oslo skifterett og byskriverembete slått sammen med Oslo byfogdembete til én domstol. Den nye domstolen fikk navnet Oslo byfogdembete.

3.4 Til regnskapsloven

§ 8-5 opplyser om at den «som betydelig overtrer bestemmelser om bokføring eller regnskap, straffes etter straffeloven §§ 392-394». Straffeloven §§ 392 til 394 inneholder ingen begrensning til betydelige overtredelser e.l. Det fremgår av Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 348–349 at en ikke ønsket å avkriminalisere mindre alvorlige brudd på regnskapsloven. Det synes tvilsomt om ordlyden i regnskapsloven kan innskrenke det straffansvaret som følger av straffeloven. Ordet «betydelig» kom inn ved en inkurie og foreslås sløyfet.

3.5 Til lov bokføringsloven

Bokføringsloven § 15 tilsvarer regnskapsloven § 8-5. Ordet «betydelig» foreslås sløyfet også i bokføringsloven § 15. Det vises til merknadene til regnskapsloven § 8-5. I et overgangstilfelle fra gammel til ny utforming av bokføringsloven § 15 ved straffeloven 2005 førte uklarheten til frifinnelse i tingretten.

3.6 Til straffeloven

Etter straffeloven 1902 kunne straff for å inngå ekteskap med en person under 16 år bortfalle dersom ektefellene var omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling, jf. § 220 første ledd tredje punktum. I straffeloven 2005 har den tilsvarende bestemmelsen i § 262 fått en plassering som innebærer at den tilsynelatende også skal gjelde ved overtredelse av forbudet mot flergifte. Det beror på en inkurie i lovforslaget i Ot.prp. nr. 22 (2008–2009), der bestemmelsen ble tatt inn som § 262 tredje ledd i stedet for som siste punktum i annet ledd. I motivene er den omtalt som annet ledd tredje punktum. Inkurien foreslås rettet.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene innebærer ikke økonomiske og administrative kostnader av betydning.

Justis- og beredskapsdepartementet

til rår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i rettshjelploven mv. (tilgang til Folkeregisteret m.m.).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

st a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i rettshjelploven mv. (tilgang til Folkeregisteret m.m.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i rettshjelploven mv. (tilgang til Folkeregisteret m.m.)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

I kapittel V skal ny § 28 lyde:

§ 28 Tilgang til opplysninger i Folkeregisteret

Fylkesmannen og Statens sivilrettsforvaltning kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter loven her. Fylkesmannen og Statens sivilrettsforvaltning skal også ha tilgang til opplysninger i registeret til utredning og produksjon av statistikk.

Nåværende § 28 blir ny § 29.

II

I lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar mv. og om tilbakelevering av barn gjøres følgende endringer:

§ 5 nytt annet ledd skal lyde:

Sentralmyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven. Sentralmyndigheten skal også ha tilgang til opplysninger i registeret til utredning og produksjon av statistikk.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

III

I lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. gjøres følgende endring:

I § 14 skal nytt sjette ledd lyde:

Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning kan, uten hinder av taushetsplikt,

innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven. Kontoret for voldsoffererstatning og Statens sivilrettsforvaltning skal også ha tilgang til opplysninger i registeret til utredning og produksjon av statistikk.

Nåværende sjette ledd blir nytt syvende ledd.

IV

I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål gjøres følgende endringer:

§ 66 overskriften skal lyde:

§ 66 Personopplysninger

§ 66 nytt annet ledd skal lyde:

Vergemålsmyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for å utføre oppgaver etter denne loven. Vergemålsmyndigheten skal også ha tilgang til opplysninger i registeret til utredning og produksjon av statistikk.

V

I lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling gjøres følgende endring:

I kapittel I skal ny § 9 a lyde:

§ 9 a Tilgang til opplysninger i Folkeregisteret

Konfliktrådene og Sekretariatet for konfliktrådene kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven. Konfliktrådene og Sekretariatet for konfliktrådene skal også ha tilgang til opplysninger i registeret til utredning og produksjon av statistikk.

VI

Inkurieopprettinger

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 178 første og annet ledd skal lyde:

Når en forkynning etter særskilt lovbestemmelse kan foregå gjennom rekommandert brev, må en offentlig tjenestemann innlevere til *tilbyder av posttjenester* det eksemplar eller den avskrift som skal overleveres til vedkommende. Tjenestemannen gir skriftet eller omslaget påtegning om når det er innlevert til *tilbyderen av posttjenester*. § 162 siste ledd gjelder tilsvarende.

Forkynningen ansees for utført to uker etter innleveringen til *tilbyderen av posttjenester*, hvis ikke vedkommende har fått brevet tidligere.

§ 195 annet ledd skal lyde:

Forpliknelsen varer til saken er avgjort ved rettskraftig dom. Etterkommer parten ikke forpliknelsen, kan forkynningen foregå gjennom rekommandert brev til partens siste kjente adresse, og forkynningen ansees da for utført når brevet er innlevert til *tilbyder av posttjenester*.

2. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd skal lyde:

I forbindelse med straffesak mot en *embetsmann* kan det offentlige gjøre gjeldende krav om avskjed etter *statsansatteloven* § 28.

§ 230 annet ledd første punktum skal lyde:

Vitner som har taushetsplikt etter *finansforetaksloven* §§ 9-6 og 9-7, verdipapirhandelloven § 10-9 eller verdipapirregisterloven § 8-1, plikter å gi forklaring til politiet om forhold som omfattes av taushetsplikten eller taushetsplikt etter avtale.

§ 242 første ledd tredje punktum skal lyde:

Offentlig forsvarer kan ikke nektes adgang til dokumenter som fremlegges eller har vært fremlagt i rettsmøte, unntatt rettsmøte som holdes for å avsi kjennelse etter *fjerde ledd*.

3. I lov 23. desember 1988 nr. 104 om produktansvar gjøres følgende endringer:

§ 3-2 første ledd skal lyde:

(1) Med «legemiddel» etter loven her menes produkt som i eller i medhold av *legemiddelloven* regnes som legemiddel og er bestemt til bruk for mennesker eller blir omsatt til slik bruk.

§ 3-7 første ledd annet punktum skal lyde:

Det samlede oppgjør må godkjennes ved kjennelse av *Oslo byfogdembete*.

4. I lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. skal § 8-5 første ledd lyde:

Den som *overtrer* bestemmelser om bokføring eller regnskap, straffes etter straffeloven §§ 392 til 394.

5. I lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring skal § 15 første ledd lyde:

Den som *overtrer* bestemmelser om bokføring eller regnskap, straffes etter straffeloven §§ 392 til 394.

6. I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 262 nåværende tredje ledd blir annet ledd nytt tredje punktum.

VII

Loven trer i kraft straks.

